

Joka neljäs tarkastus voi olla turha

Koululääkäri Kirsi Nikander tutkii, ovatko alakouluikäisten ikäluokittain tehtävät lääkärintarkastukset tarpeellisia.

Valtaosa koululääkärin työajasta menee siihen, että hän osallistuu kaikkien ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella luokalla olevien peruskoululaisten terveystarkastukseen.

Helsingissä koululääkärinä työskentelevää **Kirsi Nikanderia** tilanne on harmittanut pitkään. Hän näkee, että osa oppilaista tarvitsisi nykyistä enemmän apua jo todettujen ongelmien hoitoon ja seurantaan. Siihen hänen aikansa ei kuitenkaan riitä.

- Tarkastan paljon oppilaita, joista kenelläkään ei ole ollut huolta ja jotka voivat hyvin. Näistä tarkastuksista ei yleensä seuraa jatkotoimenpiteitä.

Samanaikaisesti muilla vuosiluokilla on oppilaita, joista jollakin aikuisella on huolta tai jotka oireilevat. He saattavat jäädä ilman lääkärin arviota tai ohjautua lääkärille liian myöhään, koska kenelläkään ei ole käytössä menetelmää riskiryhmien tunnistamiseksi.

Koululääkäreiden osaaminen kannattaisi Nikanderin mukaan kohdistaa siitä eniten hyötyville vuosiluokasta riippumatta.

- Realistisesti ajateltuna noin joka neljäs lääkärintarkastus voi olla tarpeeton, Nikander kertoo.

Valvira on kiinnittänyt huomiota samaan asiaan ja ehdottanut normien purkamista tältä osin jo 2015. Käytäntöjen muuttamisen pohjalle tarvitaan kuitenkin tutkittua tietoa.

Siksi Kirsi Nikander tutkii, voidaanko koululääkärin tekemiä tarkastuksia kohdentaa vain niihin oppilaisiin, joista on huolta. Samalla hän kehittää menetelmää, jolla olisi mahdollista löytää ne oppilaat, jotka hyötyvät koululääkärin arviosta. Päivikki ja Sakari Sohlbergin Säätiö tukee tutkimusta 16 000 eurolla.

Ketään ei jätetä tutkimatta

Lääkärintarkastusten kohdentaminen ei tarkoita sitä, että osa oppilaista jätettäisiin kokonaan terveystarkastusten ulkopuolelle. He kävisivät entiseen tapaan terveydenhoitajan tarkastuksessa joka vuosi. Koululääkärin tarkastus järjestettäisiin silloin, kun sille on tarvetta.

- Kyse on tuplatarkastuksesta, jonka hyödystä ei ole tutkittua tietoa. Vastaavanlaisia koko ikäluokan tuplatarkastuksia ei ole tietääkseni käytössä muualla maailmassa, Kirsi Nikander kertoo.

Oleennaista on kehittää sellainen menetelmä, jolla koululääkärin arviosta hyötyvät oppilaat löydetään. Pilottitutkimuksessaan Kirsi Nikander kehitti alakouluun sopivat huoltenkartoituslomakkeet huoltajille, terveydenhoitajalle ja opettajalle.

- Ihanteellisinta olisi, jos meillä olisi sähköisesti täytettävä lomake, jonka vanhempi, opettaja tai terveydenhoitaja voisi täyttää mihin aikaan vuodesta tahansa.

Jos jollakin aikuisista on huolta oppilaasta, oppilas ohjattaisiin koululääkärille.

Koululääkärin tarkastuksissa tulee toki esille niin sanottuja yllätyslöydöksiä – eli asioita, joista kukaan ei ole osannut olla huolissaan. Tutkimuksessaan Nikander selvittää myös sitä, kuinka paljon näitä yllätyslöydöksiä on ja kuinka merkittäviä ne ovat.

Voiko lääkärintarkastusten vähentämiseen liittyä jotain muita riskejä?

- Osa tarkastusten hyödyistä liittyy perheen kanssa käytäviin keskusteluihin. Pohdittavaksi jää, voiko terveydenhoitaja käydä nämä keskustelut yhtä hyvin kuin lääkäri.

Nikanderin tutkimukseen osallistuu 14 lääkäriä ja 21 koulua Etelä-Suomesta.

Tutkimusaineiston kerääminen on parhaillaan käynnissä, ja tulokset valmistuvat vuonna 2021.

- Aihe on niin tärkeä, että tätä kannattaisi ehdottomasti tutkia paljon laajemminkin.

Lisätiedot

Koululääkäri, LL *Kirsi Nikander*, 09 31068516, kirsi.nikander@iki.fi